

Magyar Tudományosság Vajdaságban

Egy óbecsei kultúrális örökség

Kifejteném, hogy írásomban miért is a Thán fivérek szülőházát választottam témaként. Először is azért, mert büszke vagyok arra, hogy a városomban, amelyikben élek, egy ilyen színvonalas kultúrális örökség található, amely tükrözi a magyar tehetséget.

Károlyt. **Thán Mór** a magyar festészet egyik legkiemelkedőbb alakja. Művészetében elsősorban történelmi eseményeket festett le akadémikus pontossággal, és a drámaiság kifejezésével. A családja szerb ismeretség révén jutott el Bécsbe, ahol német mesterektől tanulta a szakmát, (a legjelentősebb Karl Rahl) és ezáltal hírnévre tett szert. Egyik

Másodszor kevesen, sőt azt hiszem rajtam kívül még nem boncolgatták ezt a témát bővebb körökben és ezért jutottam el gyakorlatilag ahhoz a döntéshez, hogy a Thán fivérek szülőházát válasszam témaként. Ez a múzeum az ő emlékükre lett kialakítva szülőházukban. Szerbiában élek, viszont büszke vagyok magyarságomra, arra, hogy magyar nyelv az anyanyelvem, és legfőképpen azokra az emberekre, akik bebizonyították, hogy magyar is lehet Nobel-díjas., Szent-Györgyi Albertre, aki nélkül nem tudnánk a C-vitamínról, Semmelweis Ignácra, aki a gyermekágyi láz okozójának felismerője, Kossuth Lajosra, Rákóczi Ferencre, akik küzdöttek a hazáért, továbbá Arany Jánosra, Móríc Zsigmondra...és még reggelig sorolhatnám a híres magyarokat. Külön kihangsúlyoznám Than Mórt és Than

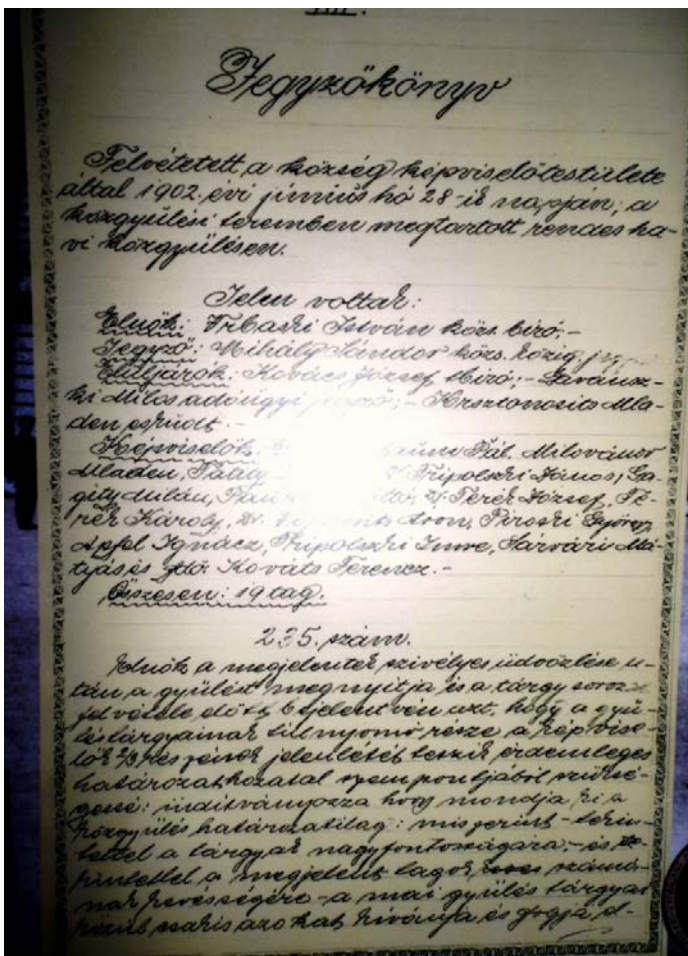

híresebb műve: Attila lakomája (1870)

Bátyja, **Than Károly** vegyész volt, aki a budapesti tudományegyetem egykori kémia tanára, a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt. Munkásságára elsősorban a kémia területén terjedt ki. Nagy szerepe volt a hazai oktatásban is. Rendkívüli precizitással végzett kémiai kísérleteket.

Alapvető fontosságú felfedezéseket tett szerves és fizikai kémiából. Fő műve: "A kísérleti kémia elemei". 1905-ben díszpolgárságot kapott.

:Kézirata

Továbbá azért is választottam ezt a témát, mert felkeltette érdeklődésemet ez a becsei múzeum. A kortársaim és mások szerint is, a környezetünkben lévő kultúris építmények megőrzése, felújítása lényeges, mert az utókor magyar növendékeinek is tudniuk kell, hogy igen is sok magyar ért el kiemelkedő eredményeket, és büszkének kell lenniük anyanyelvükre, magyarságukra. Vajdaságban több épület is van, a becsei múzeumon kívül amely magyar tehetség emlékére készült. Például a szenttamási Gion Nándor emlékház. Nem beszélve arról, hogy rengeteg művelődési egyesület, illetve általános iskola viseli híres magyar nevet. Visszatérve a múzeumhoz, örülök annak, hogy a város politikai egyesülete mégis úgy döntött, hogy egy ilyen intézményre pénzt szán, mert ez

mégis azt a tudatot kelti a helyi magyarokban ,hogy nem csak a szerbek érdekeit,hanem a mi érdekeinket is figyelembe veszik.

Számomra nagy jelentősége van, ugyanis ezidáig a városunk nem rendelkezett ilyen értékű épülettel. Elsősorban kifejezi Than Mór és Károly munkásságának jelentőségét, hiszen múzeumot létesítettek számukra. A múzeum által kínált programok keretében megismerkedhetünk a fizikai kísérletekkel is, valamint tudatja velem, és a többi növendékkel is a Than fivérek jelentőségét a magyar tudományokban,művészetekben. Természetesen különböző forrásokból már hallottam róluk, de mégis a kézenfogható illetve élőben való megismertetésük nagyobb kihatással bír, engem igazából érdekel, a Than fivérek élete és munkássága is, és a tudományok is..a művészetek már kevésbé. Még egy lényeges dologként megemlíteném,hogy a múzeum nem kizárólag magyar anyanyelvűeknek szól, a kapuja mindenki előtt nyitva áll, a kérdés ,hogy ki megy be rajta. Természetesen ,ha útmutatásra szorulunk ami a múzeumban lévő érdekességekhez köthető mint magyar és mint szerb nyelven egyaránt leírásokat,és szóbeli segítséget is kaphatunk a segítőkész demonstrátoroknak köszönhetően..

Mint mindegyik embernek,így nekem is jól esik az,ha törődnek érdekeimmel,és ezek közé tartozik az is, hogy minél jobban tudatában legyek környezetemmel, és többet megtudjak róla. Ennek a legkivitelezhetőbb formája, ha vizuálisan is láthatom azokat a dolgokat amiről tanulunk, beszélünk. A múzeum képletek és definíciók nélkül, kísérletek útján ismerteti meg a természet törvényszerűségeit. Az iskola keretében eddig számos múzeumot sikerült meglátogatnunk. Egy kis előtudás kíséretében ellátogattam a Than múzeumba. Megnéztem a program ajánlót is. És tovább boncolgattam a nevezetes fivérek ,és szülőházuk témáját. Egy pár kérdést tettem fel a múzeum igazgatójának, Bonifárt Lászlónak.

- Először is, honnan jött az ötlet,hogy múzeumot hozzanak létre a Than fivérek szülőházában? –hangzott el kérdésem.
- Főleg onnan, hogy a Than fivérek ebben a házban nőttek fel, és hát arról pontos információnk nincs,hogy itt is születtek, de annyi biztos,hogy gyerekkoruktól kezdve itt éltek. A későbbiekben sokáig romokban állt a ház,és nem lakta senki. A 90-es években előrehaladás történt, ugyanis a tetőszerkezetet felújították, de ezzel sajnos a munkálatok is végetértek. Majd 2010-ben újraindult a felújítási akció,és akkor teljesen fel lett újítva az épület, és mi partnereket kerestünk, hogy igazából valamilyen irányba elinduljunk és tudjunk valamihez kezdeni az épülettel, és akkor találkoztunk az Emberi Erőforrások Minisztériumával, nekik már volt egy projektjük,amelyben fizikai ,kémiai és optikai látványosságokat bemutató játékokat mutattak be, és ekkor kapcsolódott össze ez a két projekt,és jöttek létre a mai Than ház alapjai, és a mostani kinézete. – hangzott a válasz.
- Mi a célja ennek a tudományos és művészeti múzeumnak?
- Célunk az lényegében a fiatalok, tehát általános és középiskolásokkal való megismertetése a kémiával,fizikával,és más természettudományokkal ill.művészetekkel, hogy az érdeklődésüket felkeltve, esetleg irányt tudjunk nyújtani a jövőbeli foglalkozásuk felé. Szeretnénk ha minél többen ellátogatnának hozzánk.

- Elkönnyvelhetjük tehát, hogy ez az épület oktatójelentőségű kultúrális öröksége Óbecsének?
- Természetesen, hiszen egyértelmű, hogy Óbecse két magyar hírességének, Than Mórnak és Than Károlynak a szülőházáról van szó, és igen, ahogy az előbb említetted, a tartalma oktató jellegű, tehát oktatási célokat szolgál.
- Milyen programokkal szolgálnak?
- Lényegében mi két területtel foglalkozunk a művészetekkel és a tudományokkal. A művészetekben főleg a festészettel. A múzeumban Than Mór festőművész műveinek néhány másolata már megtekinthető, néhány pedig nemsokára érkezik épületünkbe, pontosan 26 darab, ezt szeretnénk majd bemutatni. A tudományos része az maga a természettudományi kiállítás. Például néhány érdekes játékunk: Tautochon paradoxon, Püthagorasz tétel, piruett jég nélkül, tükörírás, golyóverseny, golyószörv, szín-pad, Hanoi torony, Newton bölcsője, Bermuda-rejtély, Leonardo hídja, lánchíd mágnesből, giroszkóp, láthatatlan előtér, golyópiramis.
- Mit tesznek annak érdekében, hogy széleskörű legyen az érdeklődés?
- Elsősorban a programajánlóinkkal, és azok hirdetésével, a Than ház web oldalának segítségével, mert, hogy a mai világban az emberekkel megismertethessünk valamit, a világháló van segítségünkre, és erre próbálunk özpontosítani.
- Kiknek köszönhetjük, hogy e csodás múzeum létrejött?
- Hát, ez egy elég komplex kérdés, nem is tudnám mindenki nevét felsorolni, hiszen rengetegen járultak hozzá, de talán a legnagyobb volumenű segítséget az óbecsei községnek köszönhetjük, akik pályáztak a tartományi nagy beruházási alap felé, így a tartomány állta a költségeket, hogy befejezzük az épület bal szárnyát, a tető felújítását illetve a jobb szárny falait, majd az Emberi Erőforrások Minisztériuma akinek segítségével a jobb szárnyat be tudjuk fejezni, és az épületet megtölthettük tartalommal, valamint a Magyar Nemzeti Tanács, aki a programjainkat támogatja, mindazonáltal, hogy az iskolákat is támogatja, hogy a diákok ellátogathassanak ide.
- Milyen tervekre illetve programokra számíthatunk a jövőre nézve?
- Elsősorban október végére tervezzük, hogy az udvari rész is készen lesz, valamint a külső kis épületet szeretnénk befejezni, ahol különböző civil szervezetek irodáit helyeznénk el, és tetőrészt szeretnénk felújítani. Akkor lesz a Than ház teljes, ha az interaktív játékokat majd az elkészült padlástérre tudjuk helyezni, hogy ott legyen a tudományos kiállítás, a földszint pedig a kultúrális kiállításnak lenne szentelve, és reméljük, hogy az elkövetkező öt évben teljessé tudjuk tenni a Than fivérek házát. Természetesen minél több rendezvényt, bemutatót, kiállítást szeretnénk szervezni, és közös érdekünk, hogy minél többen tudjunk e két tehetség magyarról.

Az interjút megköszönve, kíváncsivá tettem a programok ezért megkértem az igazgató urat vezessen körbe. Közben minden érdekességet rögzítettem fénykép formájában. Néhány érdekességet bemutatnék:

Íme “Newton bölcsője”

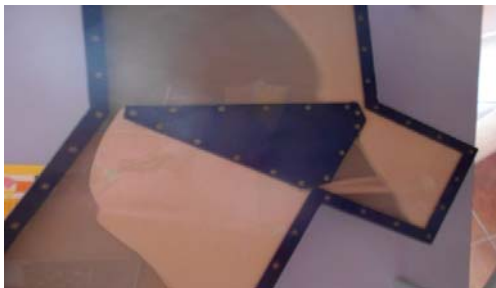
Ez a szerkezet úgy működik, hogy az egyik szélénél lévő golyót hozzápattintva a többihez, a másik szélén lévő golyó is felemelkedik. Eza fizika törvényszerűségein alapul, és ha egyszer megindítjuk, soha nem áll meg.

A tükörírást kipróbálva, rájöttem, hogy nem is olyan egyszerű mint amilyennek kinéz... Az agyunk berögződött mozgása az írás, de amikor tükörből nézzük, nem is olyan egyszerű..

aminek megforgatásával a homok átömlik egyik négyzetből a másikba, bizonyítva, hogy $a^2 + b^2 = c^2$

Püthagorasz tételének bizonyítására szolgál ez az eszköz,

Az olaj és a víz szétválását mutatja be az eszköz keverés után.

A mágnesesség csodákra képes..ezt mutatja az alábbi ábra is, ahol a mágnesek erőssége lehetővé tette,hogy a fémköröcskékből híd jöjjön létre..

Fényáradat...ez az úgynevezett "szín pad"

hidat jómagam és az ott dolgozó hölgy segítségével építettem.. Leonardo bebizonyította,hogy szög,ragasztó és bármilyen más kellék nélkül lehet hidat építeni.

A golyók érdekessége hogy a pálya közepén ütköznek össze akár honnan indítjuk....

Leonardo hídja: Ezt a

Remélem ,hogy munkámmal sikerült felhívnom a figyelmet az óbecsei Than fivérek szülőházára, és a magyarságunk fontosságára, valamint munkámmal egyben motiválnék még több fiatalra arra ,hogy nézzen körül környezetében, lehet ,hogy olyan kultúrális örökséget halaszt el,amiről nem is tud...

Felhasznált irodalom

A képek saját forrásból származnak, valamint az adatokat az igazgató úrtól szereztem legnagyobb mértékben.

Online források:

<http://www.than.rs/thanmor.html>